

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar Självvärdering

Lärosäte: Stockholms universitet
Forskarutbildningsämne: Psykologi
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/ konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat. Forskarutbildningsämnets relation till området för forskarutbildning är adekvat (för de lärosäten som har examensrätt för område för forskarutbildning).

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet

Forskarutbildningsämnet psykologi vid Stockholms universitet (SU) är placerat vid Psykologiska institutionen, som är en del av Samhällsvetenskapliga fakulteten. Psykologin har funnits som egen akademisk disciplin sedan slutet av 1800-talet. På SU har forskarutbildning i psykologi bedrivits sedan 1930-talet.

Psykologin som vetenskap definieras som det systematiska utforskandet av människors beteenden, tankar, känslor och samspel med andra. Utgångspunkten är att människan är en biologisk såväl som social och kulturell varelse, och forskningen inom ämnet vid SU såväl som internationellt präglas av detta mångfacetterade perspektiv på människan. Inom psykologin undersöks ett brett fält av frågor om mänskligt beteende med utgångspunkt i biologiska, fysiologiska, kognitiva, utvecklings-, sociala, kulturella och organisatoriska processer. Forskningen i ämnet genererar teoretisk såväl som direkt tillämpbar kunskap på områden som är centrala för människors välbefinnande och utveckling. Forskning och forskarutbildning vid Psykologiska institutionen vid SU speglar ämnets mångfacetterade och breda karaktär.

Psykologin studerar mänskligt beteende ur flera olika perspektiv. Detta innebär att samarbeten med forskare inom andra samhällsvetenskaper, naturvetenskap, teknik, och humaniora är en självklar del av verksamheten. Psykologin är dock i grunden ett beteendevetenskapligt ämne och särskiljs från exempelvis naturvetenskap och teknik genom att huvudintresset är att förstå mänskliga beteenden och samspel. I förhållande till andra samhällsvetenskaper, exempelvis sociologi, utmärks psykologin av att fokus för studiet vanligtvis ligger på mikronivå (individuers tankar, känslor och beteenden) snarare än makronivå (samhällssekendern). Ämnets bredd och avgränsning återfinns i en nationellt överenskommen beskrivning utarbetad av [Nationalkommittén för psykologi](#) vid Kungliga Vetenskapsakademien.

Psykologiska institutionen vid SU är landets största i ämnet, och representerar en i nationella sammanhang unik ämnesbredd. Forskning och forskarutbildning bedrivs inom sex mer specialiserade avdelningar, vilka inkluderar flera nationellt och internationellt framstående seniora forskare (professorer och docenter; se Tabellbilaga 2 och 3) samt aktiva doktorander. Doktoranderna är vanligtvis knutna till samma avdelning som huvudhandledaren, men kan också vara anknutna till en eller flera andra avdelningar. På avdelningarna finns fördjupad kompetens inom vad som internationellt sett betraktas som klassiska delområden inom psykologiämnet:

- *Arbets- och organisationspsykologi* studerar individuers arbetsrelaterade upplevelser, erfarenheter, reaktioner och handlingar i förhållande till arbetets innehåll och organisering, individuella förutsättningar och variationer som kan relateras till kön/genus, status, familjesituation och livsfas, samt de sätt på vilka individer ingår i och/eller interagerar med grupper och organisationer och gränssnittet mellan arbete och övrigt liv.

- *Biologisk psykologi* är inriktad på att förstå och förklara psykologiska funktioner med hjälp av bakomliggande biologiska faktorer.
- *Klinisk psykologi* utforskar systematiskt uppkomst, utveckling, diagnostik, bedömning, behandling och prevention av kliniska psykiska tillstånd.
- *Kognitionspsykologin* undersöker hur människor förstår sin omvärld och sig själva samt hur de utvecklar och använder olika färdigheter. Mentala processer och strukturer i dessa sammanhang beaktas.
- *Perception och psykofysik* studerar människans perception utifrån multidisciplinära perspektiv. Perceptuella upplevelser baserat på syn, hörsel och lukt studeras i relation till emotioner, uppmärksamhet, minne, hälsa, genetik, och hjärnaktivitet.
- *Personlighets-, social- och utvecklingspsykologi* studerar dels nedärvda och förvärvade psykologiska strukturer och processer som på ett systematiskt sätt varierar mellan olika individer, dels individers tankar, känslor och handlingar inom en social kontext, det vill säga som en funktion av den aktuella eller upplevda närvaron av andra individer eller grupper. Utvecklingspsykologin studerar psykologiska förändringar som inträffar under hela livsförloppet.

Forskarutbildningsämnets koppling till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
Utbildningsämnets koppling till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet säkerställs i första hand genom den omfattande kompetens som institutionens stora forskarkollegium representerar (se Tabellbilaga 2 och 3) och som doktorander har tillgång till både genom handledning och i det dagliga utbytet med kollegor. Centrala aspekter är den uttalade betoningen på kunskap med basis i internationellt publicerad och fackgranskad forskning i kombination med den grundliga skolning i vetenskaplig metod som studenter möter från grundutbildningen upp till forskarnivå.

Kopplingen till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet säkras genom utformningen av forskarutbildningen och att avhandlingar på institutionen, med få undantag, är av så kallad sammanläggningstyp, vilket innebär att de består av en sammanfattning ("kappa") samt ett antal internationellt publicerade delarbeten/artiklar.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

B. Handledarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematisk upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Handledarkompetens och handledarresurser

För utbildningens kvalitet är det viktigt att säkerställa handledarresurser i form av såväl kompetens, som tillgänglighet (att handledare finns på plats och inom ramen för sin bemanningsplan har tid att handleda). Detta säkerställs genom att kollegiets storlek och sammantagna kompetens är mycket god i förhållande till utbildningen (se Tabellbilaga 2 och 3). Kollegiet fördelas över forskningsavdelningarna, vilket borgar för god bredd inom psykologiämnet samt fördjupning inom psykologins olika delområden.

Handledarresursen på institutionen omfattar 51 personer, och alla doktorander har minst två handledare. Handledarkompetensen förstärks ytterligare genom att cirka 25 % av doktoranderna utöver sin huvudhandledare har både en intern och en extern handledare. Institutionens huvudhandledare handleder i genomsnitt 3,21 doktorander, medan de som endast har rollen som handledare i genomsnitt ansvarar för 1,19 doktorander.

Institutionsledningen arbetar kontinuerligt och strategiskt för att långsiktigt säkra att tillgängliga handledarresurser finns. Detta sker exempelvis (i) genom strategisk nyrekrytering vid personalomsättning, t.ex. pensionsavgångar, (ii) genom att vi nyttjar våra emeritusprofessorer som handledare (dock ej som huvudhandledare) och (iii) genom forskarnas egna internationella kontakter som bidrar till långsiktig tillgång till internationell handledarkompetens. Institutionen har under senare tid haft ett stort antal pensionsavgångar. I samband med nyrekryteringen efter dessa pensioneringar har institutionen genom strategiska utlysningar lyckats rekrytera högt framstående forskare och forskningsaktiva lektorer.

Handledarbyten

Institutionen strävar efter att handledarbyten, när dessa visar sig nödvändiga, sker skyndsamt och följer en tydlig och skriftligen dokumenterad rutin som doktoranderna är informerade om. Doktoranden inleder vanligen kontakt med studierektor för forskarutbildningen för att uttrycka behov av att byta handledare, varefter studierektor har ett möte med doktoranden och sedan med handledaren eller de två tillsammans. Därefter föreslår studierektor, i samråd med doktoranden en ny handledaruppsättning, om vilket prefekten fattar beslut på delegation från institutionsstyrelsen. Institutionens storlek och bredd och därmed tillgång på potentiella handledare borgar för att handledarbyten kan ske skyndsamt. Sett till antalet aktiva doktorander sker dock relativt få handledarbyten. Exempelvis har under den senaste 5-årsperioden endast fyra byten av huvudhandledare skett.

Handledarnas och lärarnas kompetensutveckling

Institutionen arbetar på flera sätt, både direkt och indirekt, med handledares och lärares vetenskapliga och pedagogiska kompetensutveckling. Centrum för universitetsläraryt utbildning vid SU [anordnar forskarhandledarutbildning](#) och kurser i högskolepedagogik som nyttjas av våra lärare. För lektorer krävs 15 hp högskolepedagogik och minst en av handledarna måste ha genomgått forskarhandledarutbildning. Institutionen anordnar också lokalt kompetensutvecklande seminarier för personalen. Under 2016 anordnades exempelvis *Introduction to interpretative phenomenological analysis* med professor Jonathan A Smith (Birkbeck University of London) och *Scientific writing* med Dr. Stephen N. Palmer, PhD (Texas Heart Institute, USA). Doktorander och forskare tar ofta initiativ till vidareutbildning som är tillgänglig för hela kollegiet i form av seminarier och workshops, exempelvis i statistisk programvara (såsom R och JASP som är open source-verktyg), om för-registrering av vetenskapliga studier, öppna data, och etik i forskning. Vårterminen 2017 planeras en workshop om att undervisa på engelska som en del av arbetet med institutionens internationalisering.

Handledare och lärare medverkar i flera internationellt framgångsrika forskningsmiljöer. Det gäller exempelvis FORTE/Stockholm Stress Center, ett multidisciplinärt excellenscentrum för studiet av arbetsrelaterad stress och hälsa, Stockholm University Brain Imaging Centre, en fakultetsövergripande infrastruktur för icke-kliniskt studium av hjärnans struktur och funktion, samt Aging Research Center, ett multidisciplinärt forskningscentrum för åldrande och hälsa. Sådan samverkan med andra miljöer bidrar till deras egna vetenskapliga fortbildning, samt deras möjlighet att samverka med andra seniora forskare.

Andra åtgärder som syftar till att underlätta och bidra till kollegiets vetenskapliga och pedagogiska kompetensutveckling och forskningsaktivitet inkluderar exempelvis (i) kompetensutvecklingstid (dvs. forskning, utvecklingsarbete och egen kompetensutveckling) i tjänsten som varierar mellan 30-70 % beroende på tjänst (t.ex. 30 % för lektor, 40 % för befordrad professor och 70 % för rekryterad professor), (ii) möjlighet för lektorer och befordrade professorer att varje år söka ytterligare nedsättning i undervisningsskyldigheten motsvarande 85 klocktimmar per termin för att forska (totalt finns motsvarande ett heltidslektorat att fördela) samt (iii) stödfinansiering från institutionen till lektorer utan eget forskningsanslag för kostnader för exempelvis ansökan om etikprövning. Vidare sker ett mentorskap mellan mer seniora och juniora handledare, då majoriteten av handledarkonstellationerna inkluderar en professor (med undantag för två doktorander som handleds av två docenter samt tre doktorander som handleds av en docent och en handledare med doktorsexamen).

En stor del av institutionens forskning förutsätter samverkan med myndigheter och andra organisationer, t.ex. inom vård, skola och omsorg. Dessa kontakter innebär att kollegiet kontinuerligt följer och bidrar till samhällsutvecklingen. De senaste åren har institutionen också aktivt arbetat för att utöka sin kommunikation med det omgivande samhället. Detta har bl.a. skett genom anordnandet av [Psykologins dag](#), ett halvdagsprogram i Aula Magna i Frescati, och den månatliga populärvetenskapliga seminarieserien [Forskare pratar psykologi](#), som anordnas i Stockholms city i samarbete med ABF. Institutionen finansierar lärarlönerna för dessa evenemang. Institutionens lärare och handledare är också involverade i [många andra aktiviteter](#) i olika forum, inte minst i media.

Handledningens och undervisningens kvalitet

Kvaliteten i handledningen säkerställs på olika sätt. Samtliga huvudhandledare är aktiva forskare med lägst docentkompetens och stark internationell publicering. Som en del i kvalitetsarbetet följer institutionen även, sedan förra året, hur forskningen på varje avdelning utvecklas genom att sammanställa ett antal parametrar, såsom publikationer, anslag, konferensdeltagande och citeringar. Sammanställningen återkopplas sedan till avdelningsföreståndarna.

En betydande del av handledningen sker i det dagliga arbetet i forskargrupperna, och via nationella och internationella forskningssamarbeten. För att doktoranderna ska få handledning i adekvat omfattning ges handledarna nedsättning i sitt undervisningsbeting à 30 klocktimmar per termin för handledning av en doktorand (att dela på för varje doktorands institutionsbaserade handledare). En indikation på att handledningens omfattning är tillräcklig är att vi har en god genomströmning på forskarutbildningen. Den goda genomströmningen framgår av att vi de senaste fem åren (2011 - januari 2017) haft 49 disputationer, samtidigt som vi under samma period antagit 45 nya doktorander till forskarutbildningen. Därutöver säkerställer kraven på fackgranskade publikationer i avhandlingen att forskarutbildningen håller internationell nivå.

Kursernas kvalitet säkerställs först och främst via en policy att primärt låta våra erfarna lärare (docenter och professorer) leda forskarutbildningskurserna. Kvaliteten säkerställs vidare genom att samtliga kurser utvärderas av doktorander och lärare efter avslutad kurs.

Styrkor och utvecklingsområden

Vi bedömer att institutionen, genom sin storlek och mångsidiga forskningsinriktning, genom forskargruppernas samverkan med varandra och med det internationella forskarsamhället, samt genom aktiv fortbildning och kompetensutveckling för handledare och lärare, erbjuder doktoranderna undervisning och handledning av mycket god kvalitet och i nivå med internationell standard.

Ett utvecklingsområde att närmare bevaka är om och hur handledarrollen ytterligare kan utvecklas och stärkas. Vid institutionen finns ett handledarkollegium som sammanträder en gång per år för att bereda antagning av doktorander till forskarutbildningen. Detta kollegium kan utgöra ett mer aktivt forum än nu. Antalet möten med handledarkollegiet kan exempelvis öka för att ge mer utrymme åt pedagogiska frågor, speciellt sådana som rör handledarrollen och de olika utmaningar som forskarhandledare kan möta. Ett annat utvecklingsområde relaterar till kursutvärderingarna. För närvarande pågår ett arbete med att digitalisera kursutvärderingarna för att därigenom bättre systematisera genomförande och återkoppling.

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen och forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

B. Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet

Psykologiska institutionen är Sveriges största i ämnet vilket innebär att forskarutbildningsmiljön är omfattande. En betydande del av doktorandernas utbildning sker inom ramen för verksamheten i den forskargrupp/forskningsavdelning som doktoranden tillhör. I det dagliga informella arbetet samarbetar doktoranden med erfarna forskare och lärare och deltar i forskningsprocessens alla steg. Genom att ingå i en forskningsavdelning och forskargrupp får doktoranden direkt tillgång till handledarnas och andra seniora forskares generellt omfattande nationella och internationella kontaktnät.

Alla doktorander presenterar under sin forskarutbildning sin forskning i såväl nationella som internationella sammanhang, såsom konferenser, symposier och seminarier. Dessa presentationer, muntliga eller i form av posters, färdigställs i samarbete med handledare. I samband med internationella vetenskapliga kongresser i psykologi i Stockholmsområdet har institutionen inom ramen för forskarutbildningen erbjudit doktorander att gå en delkurs, Konferenskurs (4.5 hp), kopplad till konferensen. Doktoranderna tar då del av utvalda presentationer under konferensen och håller under ett avslutande seminarium en muntlig presentation på ett valt ämne som anknyter till konferensen.

Konferensdeltagande har i stor utsträckning finansierats av att doktoranden själv söker finansiering från en särskild institutionell pott avsatt för doktorander ("ograduerade forskares medel"). Sedan 2016 har dessa medel omfördelats och utökats till ett doktorandanslag som innebär att varje doktorand vid antagning till forskarutbildningen allokeras ett anslag om 20 000 kr. Medlen kan nyttjas för avhandlingsrelaterade kostnader under forskarutbildningen, t.ex. konferensresor, gästvistelser vid annat lärosäte och/eller arvoden till forskningspersoner. Institutionen uppmuntrar också starkt doktoranderna att företa gästvistelser, vilket vidgar miljön. Ibland bekostar huvudhandledaren ur sina externa forskningsmedel konferensdeltagande och gästvistelser för sina doktorander. Varje forskningsavdelning har också en ekonomisk resurs som kan användas till detta. Doktorander har på senare tid tillbringat forskningstid på universitet i bl.a. Tyskland, Australien, Belgien, Nederländerna, Nya Zeeland och USA. Institutionen gästas också regelbundet av internationella forskare inom olika delar av psykologiämnet. Institutionens doktorander skolas således under hela sin utbildningstid in i en miljö med omfattande kontakt med det internationella vetenskapssamhället.

Doktorandgruppens sammansättning

I december 2016 fanns totalt 41 aktiva doktorander (20 kvinnor och 21 män) vid institutionens forskarutbildning. Medel- och medianåldern för kvinnorna är 38 respektive

35 år. Motsvarande för männen är 36 respektive 33 år. Doktoranderna fördelar sig väl över de olika delområdena som representeras i institutionens sex olika forskningsavdelningar: arbets- och organisationspsykologi (8 doktorander), biologisk psykologi (4 doktorander), klinisk psykologi (9 doktorander), kognitionspsykologi (7 doktorander), perception och psykofysik (7 doktorander), personlighet, social- och utvecklingspsykologi (6 doktorander).

Rekrytering av doktorander sker alltid genom såväl nationella som internationella utlysningar. I dagsläget har sju av de aktiva doktoranderna sin grundutbildning från utomnordiskt land (USA, Ryssland, Kanada, Kina, Polen, Nya Zeeland och Nederländerna). Samtliga icke svenskspråkiga doktorander uppmuntras att läsa de svenska språkkurser som kostnadsfritt erbjuds av Institutionen för svenska och flerspråkighet vid SU. Psykologiska institutionens undervisning inom forskarutbildningen sker också på engelska när behov finns.

Fem av institutionens doktorander är samverkansdoktorander vilket innebär att de bedriver en stor del av sin utbildning i en miljö utanför institutionen. Samverkansdoktoranderna är verksamma vid Försvarshögskolan, Arbetsgivarverket, Sustainable Interaction AB (organisationskonsulter) och Landstinget i Västmanland. De har samma anställningsvillkor och tillgång till samma resurser som andra doktorander. t.ex. arbetsplats, dator, doktorandresurs och handledning). De har också tillgång till samma information som institutionsplacerade doktorander genom gemensamma e-postlistor för doktorander och anställda vid institutionen.

Handledargruppens sammansättning

I enlighet med Högskoleförordningen har varje doktorand utöver en huvudhandledare minst ytterligare en handledare. Huvudhandledaren skall lägst ha docentkompetens och vara tillsvidareanställd vid SU. Övriga handledare kan vara internt eller externt verksamma, inom eller utanför SU.

I dagsläget har samtliga huvudhandledare (för närvarande totalt 19, varav 7 kvinnor) en solid forskningserfarenhet. Medelåldern i huvudhandledargruppen är 49 år, medianåldern 45 år med en åldersspridning mellan 38 och 68 år. 43 personer tjänstgör som handledare och av dessa är 15 kvinnor. Medelåldern bland handledarna är 51 år, medianåldern 48 år, med en åldersspridning mellan 33 och 79 år. De flesta är verksamma vid olika nationella lärosäten: SU (25 st), Lunds universitet (4 st), Karolinska institutet (3 st), Linköpings universitet (2 st), Uppsala universitet (1 st), Högskolan i Gävle (1 st), samt Försvarshögskolan (3 st). Internationellt återfinns tre handledare, i USA, Nederländerna samt Tyskland. Dessa handledare besöker institutionen regelbundet och de doktorander de handleder besöker också sina utlandsbaserade handledare. För detaljer om huvudhandledare och handledare hänvisas till Tabellbilaga 2.

Andelen kvinnor verksamma som handledare är lägre än önskvärt för såväl huvudhandledarskap (36 %) som för handledarskap (33 %). Det arbetar vi för närvarande aktivt med att lösa, t.ex. genom att uppmuntra om-allokering av handledning från seniora manliga forskare med många doktorander till relativt sett mer juniora kvinnliga forskare med färre doktorander.

Handledarna är för övrigt jämnt fördelade över forskningsavdelningarna och områdena inom psykologiyämnet. Språkkunskaperna är även mycket goda i handledargruppen då kommunikation inom ämnet i stor utsträckning sker på engelska genom internationell publicering och vid internationella sammankomster. En betydande andel av undervisningen på forskarnivå ges också på engelska.

Forskarutbildningsmiljöns kvalitet

Kvaliteten i forskarutbildningsmiljön framgår indirekt av dess förmåga att attrahera externt forskningsstöd. Institutionens forskare är mycket aktiva och framgångsrika i detta avseende. Under åren 2011 till 2016 har den årliga tilldelningen av forskningsbidrag uppgått till mellan 24 och 29 mkr/år. Huvudfinansiärer för institutionens grundforskning är Vetenskapsrådet, FORTE och Riksbankens jubileumsfond. Den tillämpade forskningen stöds av Stockholms läns landsting, AFA Försäkring, ALNA Sverige AB, Svenskt Näringsliv, Sportsstyrelsen, Strålskyddsmyndigheten, Statens väg- och transportforskningsinstitut, Vinnova, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbygge (Formas), Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA), Stiftelsen Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond, Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT), samt AB Svenska spel. Vidare erhöll institutionen ett storskaligt 6-årigt programstöd (2015-2020; 26 mkr) från Riksbankens Jubileumsfond för forskningsprogrammet *Vårt unika doftsinne*, som är det enda programstöd som under den senaste femårsperioden tilldelats psykologiämnet.

Till forskarutbildningsmiljön hör också att Samhällsvetenskapliga fakulteten vid SU under 2014 utsåg tre forskarmiljöer vid Psykologiska institutionen till starka forskningsmiljöer, dvs. *Kognitivt åldrande, Sinnen och perception* samt *Stress, arbete och hälsa*. Forskningsmiljöerna beskrevs som kraftfulla, fokuserade, väl fungerande, väl finansierade av externa medel samt innehållande en forskarutbildning som genererat ett stort antal disputerade forskare och som fortsatt har aktiva doktorander.

Forskarutbildningsmiljön stärks också av två utnämnda *Pro-Futura* forskare (år 2012 och 2016), ett postdoktoralt 5-årigt spetsforskningsprogram finansierat av Swedish Collegium for Advanced Study och Riksbankens Jubileumsfond. Vidare blev en av institutionens forskare 2016 utsedd till *Wallenberg Academic Fellow*, ett karriärprogram där de mest lovande unga forskarna ges resurser för att utveckla sin verksamhet. Därutöver finns postdoktorer med två-åriga tjänster finansierade antingen via institutionen eller från forskningsråd som FORTE eller Vetenskapsrådet. Institutionens forskningsmiljö stärks ytterligare av värdefull kompetens genom nationellt och internationellt affilierade forskare. I januari 2017 har institutionen sju affilierade forskare varav tre i Italien, Holland och Storbritannien och fyra i Sverige.

Institutionens forskning kan slutligen sägas vara granskad indirekt och systematiskt genom den ständigt pågående peer-review granskningen av publikationer samt genom den benchmarking inom Nationalkommittén för Psykologi som möjliggör nationella jämförelser inom forskarutbildningsämnet.

Styrkor och utvecklingsområden

Sammanfattningsvis representerar kollegiet vid institutionen en rik och varierad forskarutbildningsmiljö med en för landet unik ämnesbredd såväl som specialisering. Doktoranderna erbjuds ett varierat utbud av teori- och metodkurser (se nedan) samt seminarier med interna och externa forskare som innefattar både breddande och mer djupgående teman. I den dagliga verksamheten pågår kontinuerliga diskussioner och utbyten mellan doktorander och forskare med olika specialinriktningar.

För att ytterligare identifiera utvecklingsområden inom institutionens forskningsverksamhet, som forskarutbildningen är en integrerad del av, påbörjades under 2016 ett kvalitetssäkringsarbete där institutionens forskning utvärderas och följs upp. Detta utvecklingsarbete utgår från ett antal olika kvalitetsindikatorer (publikationer av olika slag, citeringar, sökta och erhållna externa medel).

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Säkerställande av kunskap och förståelse

För att säkerställa att doktoranderna når bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet inkluderar forskarutbildningen en omfattande kursdel med dels ett bredare, generiskt innehåll, dels med inriktning mot doktorandens specifika forskningsområde. Bredd och djup i institutionens forskarutbildningsmiljö återspeglas genom det, i nationell jämförelse, rika och varierade utbud av kurser som finns på avancerad och forskarutbildningsnivå. Det stora intresset från doktorander från andra lärosäten att delta i våra kurser vittnar om hög kvalitet på de kurser som ges.

Kurskravet omfattar, enligt nu gällande allmän studieplan, 75 hp, fördelat på minst 30 hp ämneskurser och minst 30 hp metodkurser. Detta motsvarar drygt 30 % av forskarutbildningen. Det finns för närvarande inga obligatoriska kurser men en del kurser är starkt rekommenderade och läses också av majoriteten av doktoranderna, dvs. Forskningsmetod 2 (7,5 hp) och Statistik 2 (7,5 hp). Den doktorand som så önskar har också möjlighet att tillgodoräkna sig maximalt 60 hp kurser från avancerad nivå. Kursutbudet vidgas därmed genom att kurser, som i huvudsak riktas mot studenter på avancerad nivå, även erbjuds doktoranderna. Denna samläsning med avancerad nivå ökar möjligheten att uppnå ett tillräckligt studentunderlag för en kritisk reflektion under kursen.

Samtliga metod- och teorikurser är beskrivna i kursplaner med tydliga lärandemål. Examinationsformerna för olika kurser och kursmoment kan omfatta skriftlig tentamen, skriftliga och muntliga rapporter, seminarieredovisningar och presentationer där doktoranderna visar att de uppnått lärandemålen. Institutionens kurser inkluderar (asterisk anger avancerad nivå) följande:

Metod

- Forskningsmetodik 1 (7.5 hp)*
- Forskningsmetodik 2 (7.5 hp)
- Statistik 1 (7.5 hp)*
- Statistik 2 (7.5 hp)
- Enkätmetodik (7.5 hp)*
- Psychometrics (7.5 hp)
- Bayesian data analysis and multilevel modeling (7.5 hp)
- Growth modelling (1.5 hp)
- Kvalitativ intervjumetodik (7.5 hp)*

Teori

- Positiv utveckling i ungdomsåren (7.5 hp)*
- Trender i kognition (7.5 hp)*
- Interpersonella processer (7.5 hp)*
- Social behavior: Insights from evolutionary psychology (7.5 hp)*
- Tillämpad socialpsykologi (7.5 hp)*
- Högre kognitiva funktioner (7.5 hp)*
- Teori och metod inom biologisk psykologi (7.5 hp)*
- Work, stress, and health (7.5 hp)*
- Samhällsvetenskap i samhället - forskningsetik och forskningskommunikation (7.5 hp)
- Journal club (7,5 hp)
- Konferenskurs (4,5 hp)
- Till avhandlingen specialanpassade läskurser

Doktoranderna väljer i samråd med sina handledare bland institutionens kurser, men kan även tillgodoräkna sig kurser på såväl forskarnivå som avancerad nivå som anordnas vid andra svenska eller utländska lärosäten/vetenskapliga organisationer.

För att säkerställa djup kunskap inom doktorandens avgränsade avhandlingsområde, erbjuder institutionen även så kallade läskurser för vilka doktoranden i samråd med handledaren väljer litteratur som är särskilt relevant för avhandlingsämnet. Dessa läskurser integrerar ibland, som ett kursmoment, deltagande i och prestation på internationell workshop. För dessa individuella läskurser fordras en av studierektor godkänd kursplan där litteratur och lärandemål framgår.

För att möjliggöra för doktoranderna att uppnå bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik av relevans för psykologiområdet finns kurserna Forskningsmetodik 2 (7.5 hp) och Statistik 2 (7.5 hp). Kurserna är starkt rekommenderade och bygger vidare på och utvecklar kunskaper och förståelse i forskningsmetodik och statistik från avancerad nivå. Ett mål med dessa kurser är att ge kunskap och förståelse i metodfrågor som är gemensamma för all psykologisk forskning och därmed att möjliggöra breddning i för psykologin relevant metodik.

Utöver de kurser som erbjuds av institutionen har doktoranderna möjlighet att ta del av kurser vid andra institutioner vid SU, t.ex. Vetenskapsfilosofi 7.5 hp vid Filosofiska institutionen och Academic writing (7.5 hp) vid Engelska institutionen. Den sistnämnda är en fakultets-gemensam kurs som särskilt beställts av Samhällsvetenskapliga fakulteten. Fakultetens arbete med gemensamma kurser har gett doktoranderna möjlighet att, genom muntliga och skriftliga examinationsuppgifter, visa att de förvärvat kunskap och förståelse för hur det psykologiska område, som står i fokus för deras forskarutbildning, förhåller sig till andra närliggande vetenskapsområden. Doktoranderna kan även ta del av kurser vid andra högskolor och universitet samt kurser som ges inom ramen för olika forskarskolor av tvärvetenskaplig karaktär (anordnas t.ex. av Föreningen för Arbetslivsforskning, Stockholm Stress Center).

För övrigt har institutionen en högre seminarieserie som hålls varje vecka i vilken bl.a. doktorandernas obligatoriska halvtidsseminarier ingår. Dessa seminarier arrangeras växelvis av de olika avdelningarna så att ett delområde inom psykologin ventileras vid minst två seminarier per termin. Seminarieserien kan utgöra basen för en kurs om 4.5 hp (aktivt deltagande i 30 seminarier och egen examinerande presentation i seminarieserien). Utöver seminarieserien finns kursen Journal club (7.5 hp) som genom ett på förhand fastställt

strategiskt urval av vetenskapliga artiklar, vilka väljs av kursansvarig i samråd med kursens lärare, ger bredd i kunskap och förståelse inom de olika delområden som representeras av de sex avdelningarna. I denna kurs ges doktoranderna möjlighet att, i samband med seminarier, föra diskussioner med docenter och professorer verksamma inom respektive område. Då alla kursdeltagare ska leda ett sådant seminarium ger kursen också tillfälle att utveckla och öva pedagogisk förmåga, samspel och kommunikation avseende doktorandens kunskap och förståelse inom psykologiämnet. Vid Gösta Ekmans laboratorium anordnas ytterligare månatliga seminarier där aktuella metod- och teorifrågor inom ämnet presenteras och diskuteras. Deltagande i seminarier med forskare från skilda delområden i psykologin gynnar en bred kunskapsbas i psykologiämnet.

Även om man som forskare eller doktorand har sin huvudsakliga tillhörighet vid en avdelning, är verksamheten avdelningarna emellan således väl integrerad och både forskare och doktorander interagerar och samarbetar på daglig basis med kollegor över avdelningsgränserna. Faktum är att en viktig del av utbildningen utgörs av det kontinuerliga kunskapsutbyte som sker i detta samspel.

Progression

Progression i studierna förekommer dels med avseende på kursernas innehåll och utformning, dels med avseende på enskilda doktoranders framsteg i enlighet med uppgjord studieplan. För progression i den senare betydelsen utgör den individuella studieplanen det viktigaste redskapet. Genom att huvudhandledare och doktorand samt studierektor och prefekt årligen vid uppföljning av individuell studieplan granskar uppnådda resultat kan oväntade hinder identifieras och åtgärdas för att säkerställa att doktoranderna ges möjlighet att fullgöra sin forskarutbildning, visa på progression i utbildningen samt nå examensmål.

Progression finns såväl inom som mellan kurser och är delvis beroende av hur examinationen sker. Examinationsformerna varierar och kan till exempel utgöras av examination under pågående kurs, genom att doktoranderna ges återkommande skriftlig och/eller muntlig återkoppling på sina underlag och därmed möjlighet att vidareutveckla sin kunskap och förståelse. Underlagen kan vara intervjuer, identifikation av relevanta artiklar eller annan form av datainsamling, eller underlag som analyseras genom datorlaborationer eller liknande. En annan vanlig examinationsform omfattar avslutande skriftliga och muntliga tentamina eller redovisningar i seminarieform. Det finns även kurser som avslutas med en övergripande examination för att säkerställa att doktoranden förvärvat bred kunskap och förståelse inom området. Vanligen kombineras flera examinationsformer inom en och samma kurs, såsom enskild eller gemensam redovisning eller ansvar för att leda seminariediskussion. Detta ger doktoranderna möjlighet att visa utveckling av kunskap och förståelse som i sin tur möjliggör vidare progression inom kursen.

Det finns också progression mellan kurser. En kurs kan t.ex. följas upp av en mer specifik och skraddarsydd kurs som fördjupar kunskapen inom området. Detta är särskilt tydligt när det gäller metodik och statistik. Kursen Statistik 2 utgör t.ex. en första breddning av kunskap och förståelse på forskarnivå. Den kan sedan fördjupas, men fortfarande med bredd och tillämpning inom flera av psykologins olika delområden, med ytterligare kurser i Bayesiansk analys och modellering respektive longitudinell tillväxtmodellering. På samma sätt kan den breddande kurs som utgår från den högre seminarieriet också ge progression i den fördjupning som erbjuds i den ovan nämnda Journal club-kursen. Utifrån diskussion baserad på specifika artiklar säkerställs där en bredare ämnesrelaterad kunskapsutveckling.

Förutsättningar för att slutföra utbildningen inom planerad tid

De kurser som en doktorand planerar att gå och som skall säkra ämnesrelaterad bredd bestäms i samråd med handledare och anges i den individuella studieplanen. Denna långsiktiga planering och den kontinuerliga uppföljningen av planen som sker i de individuella studieplanerna underlättar inte endast planeringen av doktorandernas studiegång. Den säkerställer också att de kurser som finns inom institutionens reguljära kursutbud på forskarnivå erbjuds med regelbundna intervall så att utbudet i möjligaste mån matchas mot efterfrågan avseende breddning i kunskap och förståelse inom psykologiämnet.

Genom att doktoranderna i sina individuella studieplaner behöver detaljplanera olika delar av forskarutbildningen och ange vad som ska genomföras under en viss termin klargör de vilka kurser som kommer att läsas och ungefär när i tiden olika delar av avhandlingsarbetet ska vara genomförda. Utöver hjälp från handledare har doktoranderna en särskilt utformad [poängberäkningsmall](#) att utgå från.

I utformningen av den individuella studieplanen förläggs vanligen flertalet kurser tidigt i forskarutbildningen, parallellt med att avhandlingsarbetet påbörjas. Det möjliggör att doktoranden kan nå de mål avseende arbete med separata manuskript som är föremål för diskussion vid halvtidsseminariet. Avhandlingsarbetet tar sedan överhanden mot slutet av utbildningen och då särskilt i det s.k. kappa-skrivandet. Den systematiska uppföljning som sker, t.ex. av de individuella studieplanerna, möjliggör för institutionen att säkra att doktoranderna håller tidsplanen.

Kvalitetsutvecklande åtgärder

Hög kvalitet på kurser på forskarnivå säkerställs genom att det vanligen är professorer och docenter eller disputerade med hög specialistkompetens som undervisar och examinerar doktoranderna. Kvaliteten speglas också i att doktorander från andra forskarutbildningsämnen och högskolor ofta söker och ges tillgång till kurserna i mån av plats. De väl etablerade avdelningarna med sina tydliga delområden inom psykologin samt de erkänt starka forskningsinriktningarna inom psykologi vid SU ger också en stabil bas för forskningsförankrade kurser av hög kvalitet.

Bredden i kunskap och förståelse utvecklas också i kappan. Av poängberäkningsmallen framgår hur många hp och därmed veckor som författandet av kappan förväntas ta, vilket på ett tydligt sätt visar vilken tid som doktorand (och handledarna) har på sig för det avslutande arbetet med breddad kunskap och förståelse i förhållande till fördjupningen i delarbetena. Doktoranderna börjar arbeta med kappan redan inför den presentation som görs i samband med det obligatoriska halvtidsseminariet. Vid seminariet kan granskarna rekommendera breddning avseende exempelvis kurser för att säkerställa en bredare kunskap och förståelse. Kappan ska sammanfatta och redovisa en teoretisk och empirisk ram för de olika delarbetena. Det innebär att kappan tillhandahåller en syntes av de olika artiklarna som ingår i avhandlingen. Inför disputationen granskas hela avhandlingen av en intern och extern sakkunnig utifrån av Institutionsstyrelsen fastställda kriterier (se [Lathund inför disputation](#)). Granskarnas skriftliga utlåtanden delges doktorand och studierektor och doktoranden har sedan att beakta de synpunkter som förhandsgranskningen ger. Genom denna procedur fyller kappan en viktig kvalitetsutvecklande funktion.

Styrkor och utvecklingsområden

Den starka forskningsmiljön vid Psykologiska institutionen utgör en rik och varierad utbildningsmiljö som ger doktoranderna goda möjligheter att nå bred kunskap och förståelse.

Ett utvecklingsområde är att ytterligare öka samarbetet inom Samhällsvetenskapliga fakulteten vid SU och även nationellt inom psykologiämnet för att ytterligare öka utbudet av forskarutbildningskurser. Utbyte sker inom ramen för olika forskarskolor, men kan behöva utvecklas ytterligare.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

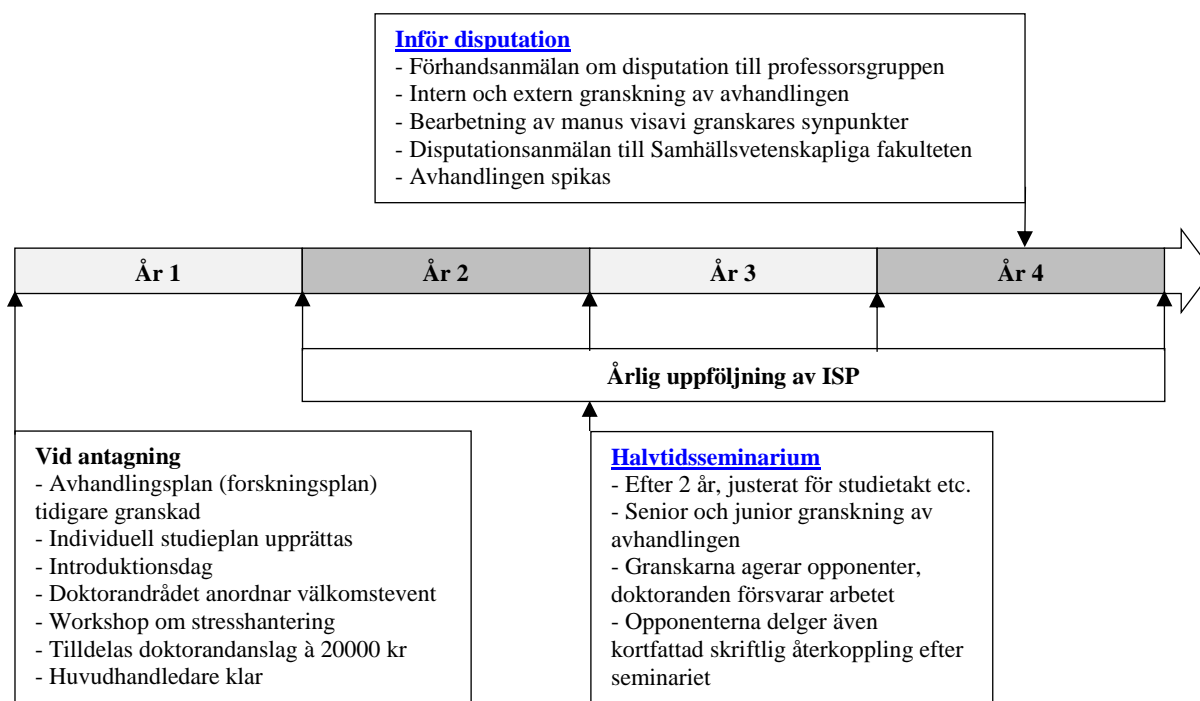
A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapsrådet och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Utbildningsformer som säkerställer doktorandernas färdighet och förmåga

Psykologiska institutionen arbetar på flera sätt med att säkerställa att doktoranderna utvecklas till självständiga forskare, med förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade arbetsuppgifter.

Vad gäller forskarutbildningens utformning, genomförande och examination finns tydliga formaliserade hållpunkter för att säkerställa att doktoranderna uppnår examensmålen, t.ex. gällande färdighet och förmåga. Detta illustreras i Figur 1.

Figur 1. Figuren visar forskarutbildningens olika formaliserade hållpunkter fram till disputation översatt till 4 års heltidsstudier, inkl. viss ytterligare information av relevans. Ej illustrerat i figuren är den granskning av avhandlingsartiklar som sker av forskarsamhället vid inskick till vetenskapliga tidskrifter.

Inför och vid antagningen sker flera aktiviteter som syftar till att underlätta för doktoranderna att utan dröjsmål komma igång med avhandlingsarbetet och snabbt integreras i forskarutbildningsmiljön. Som framgår av Figur 1, antas doktoranderna mot bakgrund av att ha skrivit en avhandlingsplan (forskningsplan), som utifrån [tydliga bedömningskriterier](#) bedömts uppfylla kvalitetskriterierna och dessutom av tre bedömare rankats högre än de från övriga sökande.

Alla nyantagna doktorander välkomnas sedan på en introduktionsdag på institutionen (ledd av studierektor), följt av en workshop om stresshantering och ett välkomstevent som anordnas av institutionens doktorandråd. Vi rekommenderar också doktoranderna att delta i en välkomstdag för nya doktorander som anordnas av Humanvetenskapliga området vid SU. Denna dag introduceras doktoranderna bl.a. till regelverket för utbildningen på forskarnivå, doktorandverksamhet och doktorandinflytande, möjlighet till forskarstudier utomlands, information om informationssökning och e-publicering på biblioteket.

Varje doktorand har minst två handledare, och huvudhandledaren är vidtalad redan när ansökan till forskarutbildningen skickas in. Samtliga doktorander har vid antagning full finansiering (motsvarande 4 års heltidsstudier), tillgång till institutionens och SU:s resurser, samt allokeras ett doktorandanslag á 20 000 kr för avhandlingsrelaterade kostnader.

Vid antagningen upprättas för varje doktorand en individuell studieplan, vilken följs upp och uppdateras på årsbasis fram till disputation. Planen granskas av studierektor för forskarutbildningen, handledare och prefekten. Doktorandens färdighet och förmåga utvecklas också inom ramen för den kontinuerliga vägledningen från handledare och andra forskare, via feedback vid seminarier, inkl. det formaliserade halvtidsseminariet, samt genom den del av publiceringsprocessen där doktoranden får återkoppling från forskarsamhället i stort i form av fackgranskning. Handledarnas mentorskap och närvaro är, utöver den dialog som sker kring den individuella studieplanen, således ett viktigt inslag i doktorandens skolning, då de fortlöpande kan ge doktoranden återkoppling kring tidsplanen för forskarutbildningens olika delar.

[Halvtidsseminarier](#) hålls två år efter antagning, justerat för institutionstjänstgöringstid och eventuell avvikelse från heltidsarbete som doktorand. En senior och en junior granskare ger skriftlig feedback på avhandlingsarbetet (normalt cirka halva avhandlingsarbetet; två manus). De två granskarna är opponenter vid det halvtidsseminarium som hålls inom ramen för institutionens allmänna seminarier.

Inför disputation finns flera hållpunkter, vilka listas i institutionens [lathund inför disputation](#), med de mest centrala angivna i Figur 1. Inför disputation skickas en förhandsanmälan till institutionens professorsgrupp som tar ställning till opponent, betygsnämnsledamöter, förslag på en intern och extern granskare m.m. Först efter att professorsgruppen godkänt förslaget skickas avhandlingen ut på slutlig granskning till intern och extern granskare.

Granskarna ger skriftliga omdömen som delges doktorand och studierektor genom handledares försorg. Doktoranden har sedan att beakta den återkoppling som getts. Mer specifikt instrueras granskarna att bedöma (i) om avhandlingen är av tillräckligt god kvalitet och av tillräcklig omfattning för att försvaras offentligt vid en disputation, (ii) om disputanden är väl insatt i den litteratur som avspeglar forskningsområdet, (iii) om den vetenskapliga kommunikationen är god, (iv) om doktoranden i sammanfattningen ("kappan") lyckats integrera de enskilda arbetena till en röd tråd, (v) om doktoranden genom avhandlingen givit ett för området vetenskapligt bidrag beträffande ny teori, utveckling av en befintlig teori, ny

metodik eller utveckling av befintlig metodik samt (vi) samt om det, även om avhandlingen bedöms lämplig för offentligt försvar, finns förslag till ändringar som kan förbättra avhandlingen. Om avhandlingen inte bedöms lämplig för offentligt försvar ska granskarna ange på vilka grunder denna bedömning görs. I de fall där en eller båda granskarna anser att avhandlingen inte håller för disputation i aktuellt skick skall resultatet från granskningen anmälas vid närmast följande professorsgruppsmöte. Till anmälan bifogas skriftlig information från doktoranden om vilka åtgärder som han/hon avser att vidta före disputation. Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden fattar det formella beslutet om opponent och betygsnämndsledamöter.

Vid institutionen ska sammanläggningsavhandlingar (se [Allmänna studieplanen](#)) innehålla minst tre delarbeten, vilka skall vara publicerade i tidskrifter som sammanlagt ger minst 2 poäng enligt det norska rankingssystemet för vetenskapliga tidskrifter, dvs. [The Norwegian Register for Scientific Journals, Series, and Publishers](#). Doktoranden ska vara första författare på minst två delarbeten, och första författare på minst en poänggivande publikation. Det tydliga kravet på internationella publikationer medför kontinuerlig utveckling av doktorandernas färdighet och förmåga till vetenskaplig kommunikation, och leder till att doktorander redan från början av utbildningen följer den internationella litteraturen och samhällsutvecklingen inom området.

Progression och planeringsförmåga

Doktorandens progression mot examensmålet säkerställs av ovanstående struktur för forskarutbildningen, med såväl delmål som kontinuerlig feedback från handledarna och forskarutbildningsmiljön i stort. Doktorandens skolning i att planera och inom givna ramar uppnå olika delmål underlättas genom att i utbildningen ha fasta hållpunkter samt ett tydligt system för hur man räknar ut sin egen progression i utbildningen. För detta ändamål har institutionen utarbetat [en tydlig mall](#) för beräkning av progression vid en given tidpunkt (avhandlings- och kurspoäng). Mallen används också för att räkna ut när löneförhöjning sker visavi lönetrappan för doktorander (steg 1: lön vid antagning, steg 2: 50 % klart, steg 3: 80 % klart). Ett annat sätt att säkerställa att planeringsförmågan utvecklas består i att doktoranderna efter två år (heltid) lägger fram och försvarar den del av sitt avhandlingsarbete som då färdigställts (normalt motsvarande 120 hp) på ett halvtidsseminarium.

Vetenskaplig kommunikation

Till forskarens färdigheter och förmågor hör också att kunna presentera och kritiskt granska vetenskaplig text med avseende på teori och metod. Doktoranderna ges åtskilliga tillfällen att skriftligt och muntligt redovisa uppgifter som inkluderar kritisk granskning. De flesta redovisar också vid flera tillfällen under utbildningen sin egen forskning, både vid den egna och vid andra institutioner, ibland också inför finansierare. Institutionen uppmuntrar och stöder också doktorandernas medverkan vid internationella vetenskapliga sammankomster för att de där ska få tillfälle att presentera sin forskning. Till detta kommer att doktorander inte sällan kontaktas av externa aktörer för expertmedverkan i utbildningsprogram och liknande. Genom dessa tillfällen till muntlig redovisning utvecklar doktoranderna stegvis sin färdighet att på ett pedagogiskt sätt förmedla sin specialkunskap till akademiska och utom-akademiska grupper.

Slutligen bör nämnas att forskarens roll också omfattar förmågan att förbereda och leda en vetenskaplig diskussion. Träning för och bedömning av den uppgiften ges bl.a. under den ovan nämnda Journal club-kursen där varje deltagare har till uppgift att leda ett av seminarierna.

Styrkor och utvecklingsområden

Forskarutbildningen ges i en internationellt väl förankrad forskningsmiljö och har en genomarbetad struktur med tydliga kontrollpunkter, från antagningen till disputationen, som säkerställer att doktorander efter genomförd disputation uppnått examensmålen.

Det finns naturligtvis utvecklingsområden. Ett utvecklingsområde är att utöka samarbetet kring och koordinera kursverksamheten mellan närliggande Psykologiska institutioner (i praktiken läser våra doktorander kurser såväl nationellt som internationellt, men en tydligare struktur behövs). Vidare fanns tidigare ett studierektorsnätverk med Psykologförbundet som drivande kraft, vilket Psykologiska institutionen vid SU nu planerar att åter starta upp.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Progression mot intellektuell självständighet

Progression mot intellektuell självständighet sker gradvis under utbildningen då doktoranden löpande redovisar sina framsteg i forskningen genom den individuella studieplanen och genom de examinationer som sker inom ramen för kurserna. Intellektuell mognad och självständighet skall också visas i avhandlingens sammanfattning ("kappan") med avseende på vetenskaplig kvalitet, omfattning, litteraturval (djup, bredd, informerade val av referenser), etisk medvetenhet, god vetenskaplig kommunikation, avhandlingens vetenskapliga bidrag utöver tidigare kunskap, samt att kappan har en röd tråd som med en koherens i teoretiska resonemang integrerar de i avhandlingen ingående artiklarna. Kappan är doktorandens egna produkt, oavsett om avhandlingens ingående delarbeten inkluderar medförfattare eller ej.

De flesta doktorander, liksom masterstudenter, har vid antagningen redan genomgått den första metodkursen Forskningsmetodik 1. Under kursen introduceras och examineras de i att kritiskt bedöma och etiskt evaluera forskningsresultat. Ett aktuellt tema rör kausal slutledning, och kursen erbjuder verktyg för att tydliggöra och problematisera vår benägenhet att tolka samband mellan faktorer som kausala. Examinationen består av att studeranden håller ett seminarium kring kausal slutledning inom ramen för kursen. Här tränas de att tillsammans med kollegor och med seniora forskare reflektera över och värdera olika typer av vetenskapliga metoder samt vilken typ av slutsatser som kan dras av dessa.

I kursen Forskningsmetodik 2 examineras doktoranderna i vetenskapligt skrivande och kommunikation. Eftersom det viktigaste kvalitetssäkringsinstrumentet i vetenskapssamhället är fackgranskning (peer review) utgör en viktig del av doktorandernas undervisning en träning i detta, vilken även inbegriper bedömning av vetenskaplig redlighet och forskningsetiska aspekter. Examinationen består av att doktoranden färdigställer en vetenskaplig artikel enligt specifika publikationskriterier som skickas in för granskning till den fiktiva tidskriften "Journal of Research". Doktoranden får även följa den gängse proceduren vid publicering av vetenskapliga rön genom att skicka in sitt arbete med följebrev till kursens examinator. Därefter utses en annan doktorand som granskare av arbetet som vid ett åtföljande öppet seminarium redovisar sin granskning och värdering av artikeln utifrån vetenskaplig skicklighet och redlighet. Till detta seminarium inbjuds samtlig personal vid institutionen att delta. Doktoranden tränas här i samspel med såväl doktorandkollegor som med seniora forskare att värdera samt försvara vetenskapliga arbeten.

Institutionen har en lång tradition av att i forskarutbildningens metodkurser inkludera forskningsetiska frågor. Det gäller särskilt kursen Forskningsmetodik 2, men även den fakultetsgemensamma forskarutbildningskursen Samhällsvetenskap i samhället – forskningsetik och forskningskommunikation 7,5 hp med Psykologiska institutionen som kursamordnare. Genom undervisning om rådande regelverk och efterföljande falldiskussion aktualiseras under kursen frågor om forskarens relation till undersökningspersonerna, forskarens ansvar under forskningsprocessens olika faser samt forskarens roll i samhället.

Under hela forskarutbildningen ges möjligheter att träna att granska och värdera vetenskapliga arbeten. Utöver de formella kurserna tar doktoranden, under handledarens översyn, ofta ansvaret för att sända in manuskript till tidskrifter samt att i svarsbrev redogöra för hur man följt upp granskarnas föreslagna justeringar av det insända arbetet. På samma sätt är det vanligt att doktorand och handledare gemensamt, inför ett nytt forskningsprojekt, utarbetar en forskningsetisk ansökan till Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm (EPN) enligt gällande lag om etikprövning av forskning om människor. Författande av ansökan till EPN samt återkoppling i form av nämndens beslut ger fördjupade kunskaper och insikter i etiska frågor.

I detta sammanhang bör också noteras att en doktorand alltid agerar som junior opponent vid doktorandernas obligatoriska halvtidsseminarium. Detta seminarium utgör det formella delmålet för avhandlingsarbetet och ökar förutsättningen för doktoranden att slutföra utbildningen inom planerad tid. Här ges den opponerande doktoranden träning och möjlighet att kommunicera med den seniora opponent som fått uppdraget. Båda rollerna - att agera opponent och respondent - ger återkoppling till doktoranden och gynnar därmed utvecklingen av doktorandens intellektuella självständighet och kapacitet som forskare.

Utvecklingsområden

Som nämnts ovan är etikundervisningen väl etablerad vid Psykologiska institutionen. Under senare tid har emellertid forskningsetiska frågor och vetenskaplig redlighet fått ökad uppmärksamhet, bl.a. genom den s.k. Macchiarini-skandalen, och forskningsfusk har även påvisats inom psykologisk forskning. En central och aktuell fråga rörande vetenskaplig redlighet handlar därför om hur vi kan förebygga forskningsfusk och vad som kännetecknar god forskningspraktik. Till detta kan tilläggas att det i tidskriften *Science* 2015 visades att färre än hälften av resultaten från 100 forskningsstudier i psykologi gick att upprepa i nya identiska försök. Den psykologiska forskningen var det första fält som systematiskt undersöktes på detta sätt men i uppföljande analyser påvisades liknande låga nivåer av reproducerbarhet inom andra forskningsfält (t.ex. cancerforskning). Inom vetenskaps-samhället generellt har frågan om reproducerbarhet därför fått ökad uppmärksamhet. Vi ser inom psykologin ett nationellt och internationellt omfattande utvecklingsarbete kring dessa frågor som Psykologiska institutionen vid SU deltar aktivt i. På institutionens forskarutbildningskurser diskuteras kontinuerligt hur vi kan förändra attityden till forskningspraktik, inklusive metoder för hur forskningsfusk kan stävjas och för hur forskningsresultat kan bli mer stabila. Detta inbegriper bl.a. ett förordande av förregistrering av studieprotokoll, öppna data, reproducerbara dataanalyser samt publicering av negativa resultat.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Utbildningens användbarhet för arbetslivet

Den mångsidiga utbildning som doktoranderna genomgår innebär att de står väl rustade för att ingå i en rad kvalificerade och professionella sammanhang i ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien. Genom kurser och i arbetet med avhandlingen tränas doktoranderna systematiskt i det självständiga, reflekterande och analytiska tänkande som generellt krävs för att organisera och leda projekt. I utbildningens kurser och i arbetet med avhandlingen i forskargruppen ingår också vanligtvis moment som utvecklar förmågan att samarbeta effektivt med andra såväl som till vetenskaplig integritet. Den omfattande träning i metod och statistik som institutionens doktorander genomgår under utbildningen lägger grunden för kvalificerade utrednings- och analysuppdrag på en rad områden inom myndigheter, näringsliv och organisationer.

I utbildningen ingår även många moment som tränar doktorandens förmåga till skriftlig och muntlig kommunikation. Eftersom en avhandling på institutionen normalt är av så kallad sammanläggningstyp, och därmed inkluderar publicerade artiklar, initieras tidigt i utbildningen träningen av doktorandernas förmåga till skriftlig vetenskaplig kommunikation. Som framgått ovan förväntas alla doktorander att under utbildningen presentera och muntligt diskutera sin och andras forskning i internationella vetenskapliga sammanhang som konferenser, seminarier och möten.

En avsevärd del av institutionens forskning sker i kontakt med myndigheter och andra organisationer utanför universitetet, t.ex. inom vård, skola och omsorg. Det medför att många doktorander under sin forskarutbildning erhåller en orientering om dessa verksamheter och knyter kontakter som kan vara dem till nytta i karriärplaneringen.

Den forskning som bedrivs på institutionen är ofta av stort samhällsintresse, och institutionen har under senare år lagt allt större vikt vid att kommunicera forskningsresultat utanför akademien. Detta sker bl.a. genom två återkommande evenemang, *Psykologins dag* i Aula Magna och den öppna föreläsningsserien *Forskare pratar psykologi* som genomförs i samarbete med ABF. Ungefär en tredjedel av presentationerna har hållits av doktorander. *Psykologins dag* har filmats och sänds på TV av Utbildningsradion. Eftersom psykologisk forskning ofta uppmärksammas i media, får många doktorander under sin studietid även andra tillfällen att kommunicera sin forskning till potentiella arbetsgivare, allmänheten och samhället i övrigt. Det är inte ovanligt att handledarna och övriga seniora forskare rekommenderar journalister att kontakta doktorander vilket ger medieträning i praktiken.

Inom universitetets centrala förvaltning finns [Avdelningen för forskningsstöd](#) som bl.a. anordnar kvalificerade workshops och seminarier om forskningsfinansiering, om att söka

forskningsmedel och skriva en ansökan m.m. Att delta i sådana aktiviteter är en handfast förberedelse för att etablera sig som forskare, vilket vi förmedlar till våra doktorander. Avdelningen för forskningsstöd har även ett nyhetsbrev som studierektor för forskarutbildningen regelmässigt vidarebefordrar till doktoranderna.

Uppföljning av utbildningens användbarhet för arbetslivet

Som ett led i en systematisk kvalitetsuppföljning har institutionen tillsammans med övriga svenska lärosäten med forskarutbildning i psykologi vid fyra tillfällen genomfört uppföljningar av dem som disputerat i psykologi i Sverige. I varje uppföljning har vi över ett tidsspann på fem år kartlagt lärosätena vad gäller antal examina, studietidens längd, antagnings- och examinationsålder, omfattning av avhandlingsarbetena, etc. Vi har också skickat ut enkäter till samtliga som disputerat under den aktuella perioden för att kartlägga deras situation vad gäller exempelvis arbete efter disputationen. Den senaste uppföljningen, 2005–2009, visar att en stor majoritet (67 %) av de svarande, 18 personer, som disputerat vid Psykologiska institutionen på SU arbetar som lärare eller forskare inom högskolan, cirka 17 %, är forskare utanför högskolan, och en mindre grupp arbetar som psykologer eller i andra verksamheter. Endast en person uppgav arbetslöshet. På frågan om doktorsexamen var ett krav för deras nuvarande anställning svarade majoriteten, 70 %, obetingat ja, en mindre andel delvis, och fyra personer svarade nej. De personer som menade att doktorsexamen inte var ett krav arbetade ofta som kliniska psykologer utanför akademien. Mönstret har varit detsamma genom de fyra uppföljningarna. Exempel på myndigheter och organisationer som rekryterat medarbetare disputerade vid institutionen är Stockholms Läns Landsting, Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Riksidrottsstyrelsen, Polismyndigheten, Strålskyddsmyndigheten, Kriminalvårdsstyrelsen samt test- och bemanningsföretag som Pearson Assessment och Hogrefe Testförlaget. De erfarenheter som framgår av uppföljningarna av disputerade har legat till grund för diskussioner i institutionens kollegier (professorsgrupp, handledargrupp) om åtgärder och förbättringar.

Centralt bedriver SU en verksamhet där man bjuder in disputerade alumner för samtal och diskussioner med doktorander vid lärosätet. Dessa så kallade karriärdagar har besökts av många av institutionens doktorander och flera av de alumner som deltagit är tidigare doktorander från oss. Institutionen stödjer i dagsläget därutöver en återkommande seminarie-serie med alumner som institutionens doktorandråd anordnar. Vi kommer att integrera denna seminarieverksamhet med en aktiv insats från institutionens sida i form av en lokal karriärdag per år, som då kompletterar den universitetsgemensamma verksamheten.

Genom att relativt många av våra före detta doktorander är verksamma inom akademien (inom forskning eller undervisning) har vi ofta också kontakt och dialog med våra alumner där bl.a. deras fortsatta karriär diskuteras. Denna mer informella uppföljning av utbildningen är ett viktigt komplement till de systematiska uppföljningarna för utveckling av utbildningens kvalitet.

Doktoranders möjlighet till institutionstjänstgöring

För att kunna konkurrera om tjänster inom akademien efter disputationen krävs inte bara att doktoranderna har forskningsmeriter, utan också undervisningserfarenhet. Institutionen har inte något allmänt krav på institutionstjänstgöring, men majoriteten av doktoranderna är under den senare delen av utbildningen på olika sätt involverade i undervisning på grundnivå; genom seminariehandledning, föreläsningar och i utbildningens slutfas ibland även uppsatshandledning och kursansvar. Doktorander som vill undervisa uppmanas att genomgå universitetets kurs i grundläggande högskolepedagogik, vilken kan inräknas i utbildningens

kursdel. Undervisningen kan ske inom ämnen som ligger nära doktorandens avhandlingsämne, men kan även innefatta områden som ligger utanför doktorandens specifika fält. En sådan breddning ger doktoranden ett bra utgångsläge för att söka undervisningstjänster efter disputationen, och tillför också ofta nya teoretiska och metodologiska perspektiv på doktorandens eget ämne.

Styrkor och utvecklingsområden

Sammantaget är forskarutbildningen i psykologi vid SU användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv inom såväl som utom akademien. Utbildningen ger en rad generiska förmågor som förbereder för yrken inom utredning, organisation och projektledning generellt, likväl som specialiserad forsknings- och ämneskompetens. Högskolepedagogisk utbildning och undervisning ger doktoranderna grundläggande kompetens för att bidra till andras lärande.

Institutionen har tillsammans med andra lärosäten vid flera tillfällen gjort systematiska uppföljningar av alumner. Då den senaste uppföljningen gjorde 2010 finns behov av en ny uppföljning. Vi saknar ännu rutiner för att på institutionsnivå mer systematiskt tillvarata alumners erfarenheter och på andra sätt presentera möjliga karriärvägar för dem som disputerat. Ett pågående utvecklingsarbete syftar till att råda bot på detta.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Doktorandernas deltagande i berednings- och beslutsprocesser samt i utveckling av forskarutbildningen

Doktoranderna ges möjlighet att ta aktiv del i att utveckla utbildning och lärprocesser på flera olika sätt. Dels är de involverade på lokal nivå i olika beredande och beslutande organ, dels på fakultets- och nationell nivå t.ex. i fakultetsnämnd, lärarförslagsnämnd och nationella doktorandrådet. Institutionens doktorandråd utgör här en viktig kanal som möjliggör en kontinuerlig dialog mellan doktorander och (primärt) studierektor för forskarutbildningen kring olika utbildningsrelaterade frågor.

Doktorandrådet har funnits i sin nuvarande form sedan 1998 med ordförande och en styrelse med varierande antal ledamöter som väljs till olika poster i samband med årsmöte. Det finns alltså en stabil och lång tradition av studentfackligt arbete där doktoranderna via sitt råd har möjlighet att systematiskt och samfällt organisera sig och framföra synpunkter och kommentarer i olika beredande och beslutande organ. I enlighet med centrala riktlinjer på SU tillgodoräknas doktoranderna för studentfackligt arbete genom prolongation av utbildningen. Dessa tillgodoräknanden i tid ger doktoranderna rimliga villkor för att kunna delta i berednings- och beslutsprocesser avseende forskarutbildningen. De får samtidigt värdefulla insikter i det kollegiala lednings- och styrningsarbetet. Specifikt sker detta genom att doktorandrådet har representation i institutionsstyrelsen som, i enlighet med SU:s delegationsordning, beslutar om forskarutbildningsfrågor, t.ex. antagning av doktorander och rekommendation kring allmän studieplan. Doktorandrådet har många olika möjligheter att lämna synpunkter och påverka utformningen av forskarutbildningen. Genom möten med studierektor, när behov föreligger, finns möjlighet att framföra synpunkter på kursutbud och kvalitet i kurser. På samma sätt kontaktar studierektor också doktorandrådet för att få diskutera utbildningsrelaterade frågor med rådets representanter och/eller en större doktorandgrupp.

Doktoranderna har också representation i ett viktigt beredande organ, nämligen professorsgruppen som har en rådgivande funktion visavi prefekt. Professorsgruppen bereder vanligen forskarutbildningsrelaterade frågor avseende förändring och utveckling av exempelvis antagningsförfarande och allmän studieplan, men också förhandsanmälningar avseende disputationer. Institutionsstyrelsen liksom professorsgruppen sammanträder månatligen vilket ger alla ledamöter, inklusive doktoranderna, möjlighet och tid för diskussion, beredning och beslut efter samtal med andra doktorander i doktorandkollektivet. Detta kan ske genom möten eller via den e-postlista som omfattar alla doktorander och som underlättar doktorandernas interna kommunikation.

Utöver de beredande och beslutande organ som finns lokalt på institutionen finns även möjlighet till doktorandrepresentation i olika organ på fakultetsnivå, t.ex. fakultetsnämnden eller gruppen för fakultetsgemensamma forskarutbildningsfrågor. Doktoranderna har även möjlighet att informera sig och påverka i beredning och beslut på central nivå. Genom centrala doktorandrådet har de t.ex. möjlighet att få oberoende information och kunskap i olika forskarutbildningsrelaterade frågor. Utöver detta finns också möjlighet att engagera sig i nationella intresseorganisationer för doktorander.

När det gäller kursdelen i forskarutbildningen framför doktoranderna löpande, när behov identifierats, önskemål om nya kurser till studierektor och handledare. Det kan handla om kurser som riktar sig till en större grupp doktorander eller om läskurser av relevans för en mindre grupp eller enskild doktorand. När det gäller befintligt kursutbud förväntas doktorander generellt sett ta ansvar för och vara aktiva i att utveckla sina egna läroprocesser inom ramen för respektive kurs vilket vanligen görs explicit i samband med kursstart. I arbetet med skraddarsydda läskurser kan doktorander engageras i själva kursutvecklingen i att identifiera lämplig kurslitteratur, annat lärmaterial och i formulerandet av mål och examinationsformer. Därigenom ges doktorander möjlighet att aktivt utveckla sin egen utbildning och reflektera kring kopplingen mellan stoff, mål och examinationsformer i samråd med kursansvarig och examinator.

I samband med forskarutbildningskurserna genomförs också skriftlig och/eller muntlig kursutvärdering vilket ger doktoranderna möjlighet att återkoppla sina erfarenheter kring kurser och läroprocesser. Här är också doktorandrådet en viktig kommunikationskanal som gör det möjligt för doktoranderna som kollektivt att framföra generell och oidentifierad återkoppling kring olika utbildningsinslag.

Säkerställande av en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö doktoranderna

En god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranderna säkerställs bl.a. genom att alla doktorander är anställda på samma villkor som övriga anställda. Beroende på specifika avtal kan någon enstaka samverkansdoktorand ha särskilda villkor. Anställningsvillkoren innebär att alla doktoranderna har tillgång till samma infrastruktur som övriga anställda i form av IT-resurser (e-postadress med tillhörande identitet och tillgång till biblioteksresurser, tillgång till visuell identitet, webbenkätssystem, lärplattformsingångar, dator med Office-paket, statistisk programvara i form av SPSS samt frivara, program för kvalitativ databearbetning), skrivplats med del i rum och möjlighet till eget rum i slutfasen av avhandlingsarbetet (sista året), egen fast telefon samt gängse kontorsmaterial. Doktorander har också tillgång till företagshälsa med bl.a. tre besök (därefter måste prefekt tillstyrka fortsatta kontakter) för arbetsrelaterat stöd, friskvårdsersättning, massage, subventionerad vård och läkemedel.

Doktorander som har behov av det kan också få särskilt anpassade hjälpmedel för att utföra sitt arbete, t.ex. särskilda ergonomiska hjälpmedel. I möjligaste mån placeras doktoranderna i rum med närhet till handledare och inom den avdelning de tillhör. Detta underlättar samarbete och daglig kommunikation mellan doktorand och handledare.

För att underlätta inbördes kommunikation mellan doktorander på en institution som är utspridd i flera fastigheter och med flera avdelningar finns en särskild e-postlista för doktorander. Genom den har även doktorander med huvudsakligt arbetsställe utanför institutionen möjlighet till kontakt med övriga doktorander. Alla doktorander finns dessutom med på en personalgemensam e-postlista för alla anställda. Även om inte varje dokument finns översatt sker kommunikation i olika kanaler, t.ex. e-post, vanligen på både svenska och

engelska för att möjliggöra för doktorander med annat förstaspråk än svenska att ta del av informationen. Detta görs i syfte att säkerställa att alla nås av relevant information och att de därmed ska känna sig inkluderade i verksamheten.

Utöver dessa gemensamma ramar för den fysiska och psykosociala miljön finns en gemensam introduktion för nyantagna doktorander. Förutom välkomnande och allmän introduktion av centrala dokument och riktlinjer som allmän och individuell studieplan, kurser och fysisk och psykosocial arbetsmiljö får de nyantagna möta institutionens centrala nyckelpersoner såsom prefekt, stf prefekt, administrativ chef, lokal utbildningshandläggare, personalhandläggare, doktorandrådet m.fl. Den andra delen av introduktionen fokuserar på forskarutbildning, stress och hälsa där professor med kompetens i området sammanfattar aktuell forskning. Vidare presenteras utredningar kring förväntningar och föreställningar om forskarutbildning och som utöver doktoranders perspektiv också lyfter handledares perspektiv. Här är syftet att bl.a. utifrån en falldiskussion klargöra och problematisera att forskarutbildningen ger resurser och möjligheter men också medför krav och utmaningar. Vidare att dessa krav och utmaningar kan medföra stress som för somliga kan övergå i ohälsa, särskilt för kvinnor där ohälsotalen liksom i samhället i övrigt är högre än för män. Det ska dock nämnas att vår institution i jämförelse med SU generellt har mycket låga sjukskrivningstal bland doktoranderna. Förutom de obligatoriska lokala introduktionsdagarna på institutionen finns också SU-gemensamma introduktionsdagar som starkt rekommenderas alla nyantagna doktorander. Introduktionsdagarna lokalt och centralt genomförs på engelska då behov föreligger.

Doktorandrådet spelar en viktig roll i att etablera en institutionsgemenskap i doktorandgruppen. Rådet bjuder, men ekonomiskt stöd från institutionen, bl.a. in såväl nyantagna som tidigare antagna doktorander till en middag. Denna genomförs vanligen i samband med att nya doktorander börjar forskarutbildningen och kombineras ofta med någon kompetensutvecklande aktivitet. Doktorandrådet har tidigare också haft ett system med mentorer där redan antagna doktorander, som kommit en bit in i forskarutbildningen, bistår de nyantagna. Eftersom dessa mentorer inte nyttjades av de nya doktoranderna (då det utan separat konstruktion finns många andra personer i doktorandens närhet som denne/denna tar hjälp av) ligger mentorsupplägget i nuläget på is. Detta kompletteras av att doktorander, som finns inom en och samma avdelning, på ett naturligt sätt kan ge varandra stöd i frågor av gemensam relevans för den allra närmaste fysiska och psykosociala arbetsmiljön.

När det gäller samverkansdoktorander (förut benämnt industridoktorander eller doktorander med placering på centrumbildning) finns utbildningsansvaret hos Psykologiska institutionen medan arbetsmiljöansvaret kan vara delat eller placerat utanför institutionen. Dessa doktorander har dock som alla andra tillgång till den infrastruktur och miljö som institutionen erbjuder samt vanligen också andra SU-gemensamma resurser. Vanligen finns en strävan att samverkansdoktorander ska förlägga en del av sin utbildningstid, utöver kursdelen, på institutionen. Det kan exempelvis handla om att säkerställa sammanhållen tid för färdigställande av avhandlingen.

Formellt har institutionens prefekt det yttersta ansvaret för att alla anställda har en god arbetsmiljö. Utöver sedvanligt stöd från den centrala SU-organisationen har prefekten lokalt stöd i de arbetsgrupper som bereder frågor om arbetsmiljö och likabehandling. Här finns doktorandrepresentation genom doktorandrådet, vilket innebär att doktorander ges möjlighet att bevaka och utveckla sin lokala studiesociala miljö.

Vidare genomförs arbetsmiljöundersökningar med några års mellanrum där resultat för alla kategorier av anställda särredovisas och specifika åtgärder i syfte att främja miljön kan vidtas vid behov. Här är doktorandrådet ett viktigt organ i den kontinuerliga dialogen kring olika aspekter av doktoranders arbetsmiljö.

Utbildningsuppföljning och doktoranders inflytande

Systematiska synpunkter på forskarutbildningen samlas i huvudsak in via kursutvärderingar samt genom löpande dialog med doktorandrådet. Återkopplingen kan exempelvis sammanställas av doktorandrådet och delges studierektor som sedan bearbetar underlag och för vidare till professorsgruppen, institutionsstyrelsen och forskarhandledarkollegiet för vidare diskussion och beredning. Ibland leder återkopplingen till utveckling av nya kurser, revidering av befintliga kurser, klagörande avseende rekommenderade kurser och/eller revideringsarbete avseende poängberäkning för de olika delar som ingår i forskarutbildningen. Här säkerställs doktorandernas inflytande genom representation av doktorandrådet i olika lokala beredande och beslutande organ samt alltså genom kontinuerlig dialog mellan rådet och studierektor.

Sammanfattningsvis bedömer vi att doktoranderna på Psykologiska institutionen, bl.a. genom den långa traditionen med ett aktivt doktorandråd, har goda möjligheter att ta aktiv del i och utöva inflytande över utbildningen. Doktorandrådet har en viktig bevakande funktion i att tillsammans med prefekt, studierektor och beslutande organ identifiera förbättringsområden, främja kontinuerligt utvecklingsarbete och säkerställa likabehandling.

Utvecklingsområden

När det gäller utvecklingsområden har institutionen under den senaste tioårsperioden - bl.a. med anledning av stora förändringar på grund- och avancerad nivå som lett till anpassningar på forskarnivå - i mångt och mycket haft ett intramuralt fokus på utvecklingsarbete och återkoppling. Därför finns skäl att återigen justera fokus genom att exempelvis återuppta den generella utvärdering som tidigare genomfördes efter avslutad forskarutbildning (efter examen). Det skulle ge en tydligare och mer systematisk återkoppling kring forskarutbildningen som helhet. Samma sak gäller synpunkter från alumner där det finns skäl att genomföra en mer strukturerad inventering av synpunkter samt noggrann uppföljning av eventuella åtgärdsbehov. Institutionen har för avsikt att ta efter den modell som Psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet utvecklat för att genom en kortare enkät till nyexaminerade doktorer och alumner samla synpunkter av relevans för kvalitetssäkring av forskarutbildningen och forskarutbildningsmiljön.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Jämställdhetsperspektivets integrering i utbildningens utformning och genomförande
SU har en [tydlig plan](#) för arbetet med jämställdhetsfrågor och Psykologiska institutionen arbetar i linje med den planen genom att nyttja de för SU befintliga resurser och stöd i det kontinuerliga jämställdhetsarbete som sker lokalt. De olika centrala resurser och aktiviteter som finns avseende jämställdhet kommer alltså direkt eller indirekt institutionens forskarutbildning till del. Rådet för arbetsmiljö och lika villkor (RALV) inrättades av Rektor på central nivå.

En lokal motsvarighet finns på institutionen där tidigare arbetsgrupper (inkl. institutionens jämställdhets- och jämlikhetskommitté) under 2016 ersattes med ett lokalt RALV-råd. Detta råd handlägger arbetsmiljöfrågor, jämställdhetsfrågor, jämlikhetsfrågor och annat som har med lika villkor att göra. Doktoranderna finns representerade i detta råd.

Vid Samhällsvetenskapliga fakulteten finns också en av fakultetsnämnden utsedd jämställdhetsgrupp med uppdrag att verka för och stödja institutionernas jämlikhets- och jämställdhetsarbete bland såväl personal som studenter, genom att erbjuda en plattform för erfarenhetsutbyte och spridning av goda exempel, t.ex. via halvdagsseminarier som kommer doktoranderna till del. Det finns således såväl centrala som lokala resurser och aktiviteter som kontinuerligt bevakar och följer upp jämställdheten.

Forskarhandledargruppens sammansättning

I forskarhandledargruppen finns för tillfället fler manliga än kvinnliga professorer vilket beror på pensionsavgångar som särskilt decimerat antalet kvinnliga professorer. Flera kvinnliga docenter bedöms ligga nära befordran till professor och tre av dem har fått stöd från SU centralt för att kunna meritera sig till professorskompetens. Var annat år gör institutionen en riktad satsning där samtliga tillsvidareanställda lektorer och befordrade professorer ges möjlighet att söka nedsättning i sin undervisningstjänstgöring för att understödja vidare forskningsmeritering och vid tilldelning av dessa medel beaktas jämställdhetsperspektivet.

Doktorandgruppens sammansättning och fördelningen mellan handledare

Könsfördelningen bland institutionens doktorander är jämn. Vad gäller doktorandernas pedagogiska meritering är ungefär lika många kvinnor som män involverade i institutionens undervisning.

Institutionen har 19 huvudhandledare varav 12 är män och 7 kvinnor. En analys av hur doktorandens biologiska kön förhåller sig till huvudhandledarens visar följande: 8 kvinnliga doktorander handleds av institutionens 7 kvinnliga huvudhandledare (kvot 1,14) medan 20 manliga doktorander handleds av institutionens 12 manliga huvudhandledare (kvot 1,67). Således går det 1,14 kvinnliga doktorander på varje kvinnlig huvudhandledare medan det går

1,67 manliga doktorander på varje manlig huvudhandledare. Ytterligare analys av könsfördelning visar att endast en kvinna i handledarkollegiet är huvudhandledare åt en man (kvot 0,14) medan 12 kvinnor har en man som handledare (kvot: 1,0). Således visar detta att män i högre grad har en manlig handledare än motsvarande kvot för kvinnliga doktorander och kvinnliga huvudhandledare. Vidare är det betydligt vanligare att en kvinna har en manlig handledare än att en man har en kvinnlig dito.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka består i att fördelningen av kvinnliga och manliga doktorander är jämn på institutionen såväl som på forskningsavdelningarna. Arbetet med att utse handledare, matcha handledare och doktorand med avseende på kön och tydligare arbeta med jämställdhetsfrågor bör bli mer strategiskt. I genomförandet av forskarutbildningen finns skäl att strategiskt resonera kring vilka personer doktoranderna får möta i forskarhandledning och i undervisning. Här finns alltså möjlighet att utveckla jämställdhetsarbetet genom att utreda frågan.